

Školní zralost

Používaným pojmem „školní zralost“ se zdůrazňuje aspekt biologický, vnitřní,

vycházející z dispoziční složky organismu či procesu zrání.

Pokud jsou veškeré

kompetence, které jsou třeba ke zvládnutí školních požadavků, závislé na zrání,

hovoříme o školní zralosti. Školní zralost je jeden z předpokladů rychlého si osvojení

role školáka a úspěšný start dítěte ve škole.

"Schopnost (přípravenost, pohotovost) dítěte dostát nárokům školního vzdělávacího procesu, a to nárokům kladeným na jeho organismus (především na jeho nervový systém), nárokům intelektovým, citovým i společenským." (Matějček, 1994)

Složky školní zralosti

- fyzickou zralost
- psychickou zralost
- sociální a emocionální zralost

Fyzická zralost

Podle Z. Matějčka je fyzická zralost tomto věku velice individuální. Dítě dozrává pro školní docházku přibližně v šesti letech a čtyřech měsících.

Dalším ukazatelem fyzické zralosti je **ozubování**.

Počátek výměny chrupu začíná u horních předních zubů. Dítě se za zralé považuje tehdy, začíná-li se u něj měnit mléčný chrup za stálý.

Rovněž dochází k první **proměně tělesné stavby**. Dítě v tomto věku často vypadá "vytáhlé", protože dlouhé kosti paží a nohou jsou ve fázi růstu.

Důležitější pro posouzení školní zralosti jsou změny **motoriky**, které se zmíněnými psychosomatickými změnami velmi úzce souvisí. Pohyby dětí v tomto období jsou koordinovanější, protože lépe umí hospodařit se svými silami.

Dostatečná **rozumová vyspělost** je však nejdůležitějším činitelem, který ovlivňuje prospěch a chování dítěte ve školním procesu.

Hrubá motorika

Tato oblast zkoumá, jak dítě **ovládá své tělo**. Děti musí být schopné zkoordinovat své nejrůznější pohyby s udržením rovnováhy.

"Vzrůstá zejména pohybová vytrvalost, rychlost a přesnost pohybů, zvláště pohybů rukou." (Štefanovič, 1976

V tomto období by již dětem nemělo činit problém balancování na jedné noze,

- přejít po tenké čáře dopředu i vzad,
- balancování na kladince,
- skákání snožmo, skákání jednonož,
- chůze po špičkách a po patách,
- seskok z výšky,
- běh v místnosti bez vrážení do předmětů,
- lezení tunelem z látky a další.

Jemná motorika

Tato oblast v první řadě testuje koordinaci rukou a očí a přiměřenou obratnost ruky. Pohyblivost ruky se rozvíjí od narození v průběhu manipulace s okolními hračkami. S příchodem do předškolního zařízení lze pozorovat různou úroveň motorické obratnosti dětí. Proto jsou cvičení v mateřské škole zaměřena na záměrné zlepšování obratnosti ruky.

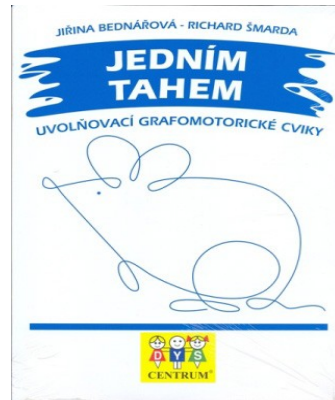
Každé dítě je jinak pohybově nadané, proto je potřeba rozvíjet jeho obratnost také doma a neponechávat přípravu na psaní dítěte jen na mateřskou školu.

Grafomotorika

"Grafomotorika je cizí slovo, které označuje pohyby nutné při psaní." (Kutálková, 2005, s. 112)

Rozvoj hrubé a jemné motoriky je z nejdůležitějších předpokladů pro zvládnutí psaní. Pro předškolní dítě jsou proto vhodná speciální cvičení a důraz na přesné a správné držení psacího náčiní. Dále pak výběr vhodných potřeb pro kreslení a psaní i výběr vhodné polohy pro psaní.

Úroveň spontánní kresby hodně napoví o schopnosti dítěte naučit se psát. Z kresby lze vyčíst techniku držení tužky s přiměřeným tlakem i reálný stupeň vývoje kresby.

Lateralita

U většiny dětí i dospělých bývá jedna ruka šikovnější. Tu nazýváme dominantní.

Podobně i pravá nebo levá noha a oko jsou dominantní. Je-li souhlasná dominance ruky a oka, pak jde o vyhraněnou dominanci, což je výhodnější.

Jde-li o takzvanou **zkříženou lateralitu** (dominantní je pravá ruka a levé oko nebo naopak) nebo **nevyhraněnou lateralitu** (dítě používá obě ruce stejně), komplikuje to někdy trochu vývoj.

Leváky není nutné nic speciálního učit, nutné je však přihlížet na dobré držení tužky a sklon sešitu. Těžko se toto později přeučuje. Leváci se rozhodně nesmí přeučovat na psaní pravou rukou! Samotné přeučování pak může vést například k neurotickým poruchám a k celkovému zpomalení duševního vývoje.

Psychická zralost

Tímto pojmem označujeme celou řadu aspektů. V první řadě je to dosažená úroveň v oblasti poznávacích procesů. Dochází k přechodu od globálního k diferencovanému vnímání v oblasti sluchové a zrakové, k rozvoji analyticko-syntetické činnosti. Nutná je určitá kapacita paměti, zejména schopnost záměrného zapamatování.

Řeč

Důležitá je dosažená úroveň v rozvoji řeči (bohatá slovní zásoba, eliminace poruch výslovnosti, gramaticky správná řeč). Ideálně by mělo dítě dokázat vyslovit všechny hlásky do nástupu do základní školy, protože chodit v první třídě na logopedii a ještě zvládat školu, by znamenalo pro dítě další zatížení. Toleruje se nesprávná výslovnost hlásek R,Ř.

Řeč se dobře rozvíjí tehdy, pokud je v pořádku sluch a pokud člověk ovládá své artikulační orgány, které produkují hlásky a zvuky.

Pro školní práci je důležitý rozvoj sluchové analýzy a syntézy.

Rozvoj zrakového vnímání

Podle M. Vágnerové (2001, s. 41) je jedním z předpokladů úspěšnosti ve školní

práci úroveň zrakového vnímání. "Dozrává ke konci předškolního věku na takovou

úroveň, která je nutná ke správnému učení čtení a psaní." (Vágnerová, 2000, s. 137)

Během vývoje dítěte se akomodace oční čočky mění na schopnost vnímání a rozpoznání

detailů na bližší a bližší vzdálenost. Zatížení oční čočky je spojeno s pozorností.

"Nezralé děti obtížně rozlišují písmena, jejichž detaily se liší svou polohou (např. "p", a "b", a "d" apod.).

Schopnost rozlišovat polohu vpravo a vlevo je závislá

na zrání a funkční diferenciaci pravé mozkové emisféry, k níž dochází přibližně v období 6-7 let." (Vágnerová, 2001, s. 43)

<http://www.uceni-v-pohode.cz/casove-rozlisovani/>

Rozvoj sluchového vnímání

Ke správně rozvinutému vnímání patří správně rozvinutá fonemická orientace.

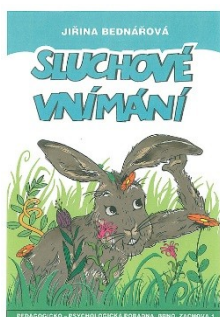
Správné cvičení fonemické orientace v předškolním věku celkově zlepšuje čtenářskou výkonnost ve školním věku.

Fonemická orientace nebo také sluchová analýza jsou vymezovány jako schopnost vnímání základních zvuků hovorového jazyka nebo jako dovednost, která

umožňuje dítěti pochopit zvukovou strukturu jazyka či schopnost s těmito jednotlivými zvuky pracovat.

Nedostatky ve sluchové analýze a sluchové syntéze jsou velmi často jednou z příčin čtenářské nedokonalosti.

"Nutné je proto zaměřit pozornost na rozvoj fonemického sluchu rytmickým členěním na slabiky. Úkolem fonemického sluchu je rozpoznání hlásky na základě zvukových vlastností, které se částečně mění pod vlivem jiných hlásek ve slově. Součástí jsou rovněž cvičení na rozlišení schopnosti sluchu pro nejrůznější zvuky, výšku, délku, sílu tónu.

Rozumové schopnosti

Před nástupem do první třídy by děti měly mít i přiměřené znalosti o okolním světě.

Pokud si následující dovednosti osvojí již před nástupem do první třídy, mohou z těchto poznatků posléze vycházet. Přehled činností a dovedností, které by děti před nástupem do první třídy měly znát:

- Dítě by mělo chápat jednoduché pojmy související s **časem** (včera-dnes-zítřa, ráno-poledne-večer), mělo by být schopné řadit události chronologicky podle děje.

Nemusí znát hodiny, měsíce a dny, ale roční období by znát mělo.

- Dítě by mělo být schopno tříditi věci podle **velikosti, délky, množství, druhu**

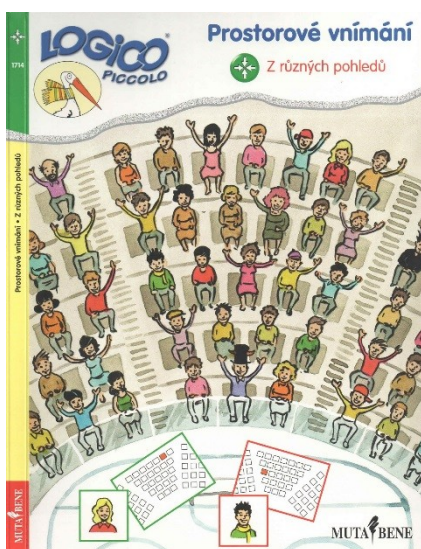
(větší - menší, stůl - židle - postel x jablko), materiálu, z kterého jsou věci vyrobeny (např. knihy, potraviny, oblečení).

- Dále by dítě mělo být schopno **logické úvahy** o pojmech (co mají podobného stůl a židle, košile a svetr ap.)

- Mělo by znát **barvy**, i doplňkové (oranžovou, hnědou, růžovou, fialovou).
- Mělo by mít určité **početní vědomosti** (např. kolik nohou má pes, kolik je dnů v týdnu) a dovednosti: přidávat a ubírat z množství věcí do pěti. Umět počítat

do deseti a zpět a znát číslice do deseti není zcela nutné, třebaže mnoho dětí nastupující do první třídy základní školy toto už umí. Minimálně by dítě mělo zvládnout ukázat správný počet na prstech, případně vybrat z hromádky předmětů požadovaný počet.

- Mělo by znát vztah "symbol - jméno - počet" aspoň u některých číslic.

<http://www.nadanedeti.cz/testy-schopnosti>

Paměť a pozornost

V mladším školním věku je pro paměť dítěte charakteristická velká názornost a konkrétnost. I přes tyto handicapy by mělo dítě před vstupem do první třídy základní školy umět:

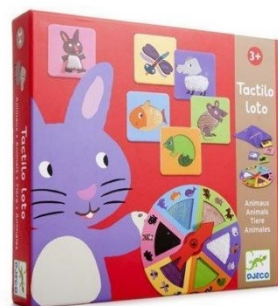
- Mělo být schopné zapamatovat **si větu** alespoň o osmi slovech a doslova ji zopakovat. Mělo by být schopno provést podle najednou vydaných pokynů danou

věc (například "Jdi do kuchyně, vezmi tam lžičku a přines mi ji.")

- Dítě by mělo mít **bohatou slovní zásobu**.
Přiměřeně by mělo by zvládat i gramatické jevy řeči - správně skloňovat podstatná jména, a časovat slovesa, slova

ve větě skládat ve správném pořadí. Při zkoumání paměti by dítě mělo prokázat funkční paměť na pohyby, slova, tvary, obrazy a zvuky, většinou pomocí krátkodobé paměti.

"V tomto věku již také nestačí pouhá spontánní paměť. Čím dál větší význam má pro dítě paměť záměrná, úmyslná.

Schopnost myšlení

Myšlení předškolního dítěte je zpočátku stále ještě velmi konkrétní a názorné.

Rovněž vychází z jeho bezprostřední zkušenosti.

S rozvojem myšlení úzce souvisí i rozvíjení řeči, ve které stoupá množství aktivně používaných slov a délka složitost vět.

Schopnost myslet se nezkoumá samostatně, ale je součástí jiných činností.

Sociální a emocionální zralost

Sociální zralost je součástí celkové školní zralosti a znamená, že se dítě dokáže bez větších obtíží zařadit do skupiny podobně starých dětí, společně si hrát, pracovat a plnit jednoduché úkoly. Důležitým ukazatelem je, zda se dítě dokáže odpoutat od rodičů a dokáže bez nich vydržet několik hodin.

Pracovní zralost

Schopnosti, které sem patří, nelze zkoumat pomocí testů, nýbrž vyplývají z jiných úloh. Do pracovní zralosti jsou zařazeny různé schopnosti, kterými by děti

měly disponovat –

- ochotu namáhat se,
- pochopení úkolu,
- soustředění, výdrž,
- tělesnou výdrž a pracovní tempo.

VÁGNEROVÁ, M. Kognitivní a sociální psychologie žáka základní školy.
Praha:

Karolinum, 2001. 304 s. ISBN 80-246-0181-8

VÁGNEROVÁ, M. Školní poradenská psychologie pro pedagogy.
Praha: Univerzita

Karlova (Karolinum), 2005. 430 s. ISBN 80-246-1074-4

VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří.
Praha: Portál, 2000.

528 s. ISBN 80-7178-308-0

VERECKÁ, N. Jak pomáhat dětem při vstupu do školy. Je vaše dítě zralé pro školu?

Školní zralost - odklad školní docházky

>

Školní zralost, připravenost – co by vás mohlo zajímat

- Dítě, které dovrší do 31. 8. daného roku (nyní 2018) 6 let, je jeho zákonný zástupce povinen zapsat k povinné školní docházce .
- Zápis bude probíhat na základních školách v době od 1. do 30. dubna.
- Rodiče mohou pro své dítě písemně požádat o odložení nástupu do školy o 1 rok . Žádost podávají v době zápisu. Žádost musí doložit dvěma doporučeními. Jedno vystavuje lékař nebo klinický psycholog a druhé školské poradenské zařízení – pedagogicko–psychologická poradna nebo speciálně pedagogické centrum.
- K povinné školní docházce může být přijato též dítě, kterému bude 6 let až v období září až červen příslušného školního roku, pokud o to požádá jeho

zákonný zástupce. Podmínkou přijetí dítěte narozeného v období září až prosinec je doporučení školského poradenského zařízení (ped. psych. poradna). Jedná-li se o dítě, kterému bude 6 let až následující rok (leden – červen), musí se souhlasně vyjádřit kromě poradny též lékař.

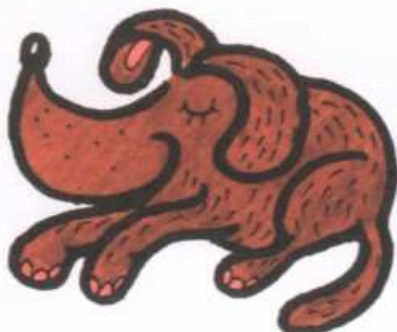
- Vyšetření školní připravenosti probíhá většinou bez přítomnosti rodiče, formou hry, povídání, kreslení. Trvá 40 – 60 minut. Před i po vyšetření pracovník poradny hovoří s rodiči. Z vyšetření je následně vyhotovena zpráva, jejíž součástí je i doporučení pro výchovná a vzdělávací opatření. Tedy i odkladu školní docházky nebo předčasného nástupu do školy.

- Pro doporučení konkrétního opatření nejsou směrodatné pouze výsledky vyšetření, ale též posouzení širších souvislostí. Aktuální situace rodiny, podmínek školy a třídy kam bude dítě chodit.

- Pro děti, které budou nastupovat do školy a potřebují ještě napomoci vývoji některých funkcí, nabízí poradna individuální i skupinové rozvojové či nápravné programy. Zájemci se mohou informovat v poradně osobně a nebo telefonicky.

- Poslední rok před zahájením povinné školní docházky se mohou děti s doporučeným odkladem školní docházky vzdělávat též v přípravné třídě základní školy.

Dle nové školské legislativy žádá rodič o odklad školní docházky v době zápisu dítěte k povinné školní docházce a svou žádost dokládá posouzením školského poradenského zařízení a odborného lékaře nebo klinického psychologa. Z tohoto důvodu budou **vyšetření školních zralostí** v našem zařízení probíhat v průběhu **února-března 2018**.

Dospělý předřikává vždy dvě slova s výraznou, třeba trochu přehnanou výslovností.

Mluvíme cizí řečí. Co je stejné a co je jiné? Každou dvojici zopakuj a pak se rozhodni.

alo - olo

krik - krak

afr - afr

eny - eny

bam - bam

tmes - tmes

una - ina

kles - kles

plyš - ploš

kim - pim

dink - dynk

stí - stý

stu - stu

pro - tro

nykl - nykl

Vymysli si, co některá slovíčka znamenají, a nakresli to.

tmes – to by mohl být velký černý mrak

A teď totéž v naší řeči:

hůl - kůl

pára - pára

volí - válí

pes - pec

poník - koník

nese - nese

kra - kra

prst - srst

strčí - stočí

psal - psal

Zase nakresli alespoň tři obrázky.

Pracuj podle pokynů:

Vybarvi pejska hnědou barvou.

Vybarvi šedou barvou kočičku, která je před pejskem.

Všechny kočičky, které jsou za pejskem, vybarvi černě.

Přeškrtni poslední kolečko v řadě

Podtrhni kolečka, která jsou hned před čtverečkem.

Vybarvi první čtvereček v řadě.

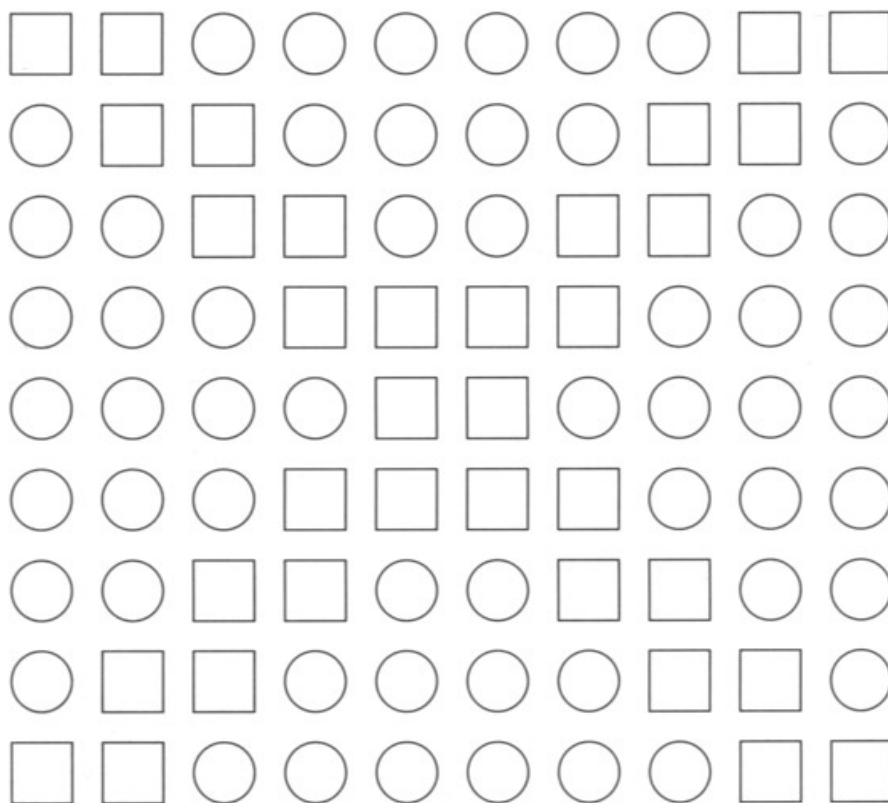
Vybarvi zeleně všechna jablíčka, která jsou za hruškou.

Vybarvi červeně jablíčko, které je hned před hruškou.

Vybarvi žlutě dvě jablíčka, která jsou na začátku řady.

Čtverce vybarvi modře, kolečka nevybarvuj. Podívej se, jaký vznikl obrázek.

Uvnitř
příloha
s náměty
aktivit
pro děti

Diagnostika dítěte předškolního věku

Co by dítě mělo umět
ve věku od 3 do 6 let

*Jiřina Bednářová,
Vlasta Šmardová*

moderní
metodika
pro rodiče
a učitele

předškoláci

metodika

knihy.cpress.cz

 P R E S S

